

VOLAR O NO VOLAR: AQUESTA ÉS LA QÜESTIÓ

Josep M. Massegú i Bruguera

En un poema de Josep Junyent (1930-1993), inspirat en els ocells que Pere Brueghel el Vell va pintar en quadres diferents, ens parla de conductes positives que els humans podem aprendre d'aquests éssers alats: "saber volar i mesurar l'amplada dels espais", "d'aquell bategar d'ales que sura per sobre de la docta ignorància dels més baixos confins", "del necessari suplement d'ironia enfront de moltes situacions de la vida"... També els protagonistes de L'Illa misteriosa de Jules Verne (1828-1905), un dia capturen una au magnífica de la família de les grans voladores. Van lligar-li al coll una bossa amb una súplica de salvació i la varen deixar lliure amb l'esperança de transcendir aquella seva pobra realitat de nàufrags. En un altre cas, Charles Baudelaire (1821-1869), utilitza l'albatros com a imatge central d'un poema, per contrastar la immensa capacitat de volada dels creadors veritables, amb la dels que, maldestres, rastregen el seu art ridículament per terra. I és que avui, també en el món de l'art, hi ha molts vols trucats de falsos super-homes, molts inconscients imitadors del pobre Ícar; ales de cera, efímeres, que la supèrbia, la ingenuïtat i la calor de l'astre rei han de precipitar, un dia o altre, contra la crua realitat d'una o altra mar d'Icària.

En el món creat pel gran poeta èpic grec Homer (s. IX a. J.C.), quan els homes es dirigeixen als déus ho fan mitjançant "paraules alades". Perquè són les úniques que van més enllà de nosaltres, que ens transcendeixen. És el llenguatge dels àngels, de les muses, dels follets trapelles del bosc. I aquest és l'idioma que parla plàsticament la nostra inefable Antolina Vilaseca.

Per explicar l'univers humà i artístic d'aquesta artista, ens ve a la memòria aquest petit fragment de Chateaubriand (1768-1848): "es veuen sobre els dos corrents laterals [del Mississipí] avançar, al llarg de les ribes, illes flotants de pistia i de nenúfars, roses grogues que es drecen com petits tendellons. Serps verdes, agrons blaus, flamencs roses i joves cocodrils s'embarquen, passatgers damunt d'aquests vaixells de flors". Perquè en l'Antolina, com en aquestes illes flotants, s'hi embarquen i hi conviuen feliçment harmonies i contraris difícils de lligar: des de les seves arrels catalanes, el Montserrat, Castellets..., fins les cultures i religions més antigues i exòtiques de l'univers. En ella, com a aquells grans homes que ens conta la Bíblia, encara els avisos dels déus li venen pels somnis.

En totes les obres que crea l'Antolina hi ha una profunda fantasia, una combinació senzilla que fa comprensible i graciosa la riquesa de la seva invenció. Ella, emprant unes paraules ben escaients de Novalis (1772-1801), "ens fa percebre un bellíssim món desconegut. Els temps passats i a venir, figures humanes sens nombre, meravelloses encontrades i fets extraordinaris s'aixequen en nosaltres com eixint de profundes cavernes i ens arrenquen de lo present i conegut". Perquè els trets característics de la fantasia d'aquesta artista santvicentina, ens aproximen, seguint utilitzant Novalis, a "aquell anhel que voldria ésser etern i que per això fuig sempre els termes precisos i palpables, llançant-nos a lo nou en els llunys submergits en l'horitzó. El blau infinit del cel, el blau de la muntanya llunyana, la "flor blava" que floreix tot arreu secretament". I és que l'autor de l'Enric d'Ofterdingen, com un àngel espiritual i somniador, ens apropa en gran manera a l'obra alada, tan especial i inspirada, de la nostra pintora. "Fins que a l'últim li sortiren ales d'una blancor enlluernadora, alçà el vol damunt nostre, i, prenent-nos a tots en els seus braços, se'ns emportà volant tan amunt que la terra es veia només com un plat d'or finíssimament cisellat". I aquest final és el que desitgem pregonament a tots els que volem deixar-nos portar pel vol d'àguila de la nostra amiga Antolina.